

Handläggare
Emily Tjäder
Telefon: 08-508 28 741

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2024-04-16, p. 7

Underlag för budget 2025 med inriktning 2026 och 2027 för Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Förslag till beslut

1. Godkänna underlag för budget 2025 med inriktning 2026-2027
2. Justera beslutet omedelbart

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Mikael Nyberg
Avdelningschef

Samverkan

Samverkan med arbetstagarorganisationerna har skett den 13 mars 2024. Arbetstagarorganisationerna förklarar att de inte har något att erinra mot förslaget.

Bilagor

1. Blankett MHN 2025-2027

Innehållsförteckning

1 Utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar	3
2 Nämndens verksamhetsområde	6
2.1 Tillsyn.....	6
2.2 Miljöövervakning samt projekt- och programverksamhet	10
2.3 Kommunikation.....	16
2.4 Strategiska personalfrågor	17
3 Sammanfattande ekonomisk analys	18
3.1 Drift	20
3.2 Investeringar	22
3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)	22
4 Lokalförsörjningsplan.....	22
4.1 Sammanfattning.....	23
4.2 Planeringsförutsättningar.....	23
4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling	23
4.4 Samverkan	23
4.5 Lokalplanering - ej pedagogisk verksamhet.....	24
4.5.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering	24
4.5.2 Nuläge 31 januari 2024	24
4.5.3 Planering av lokaler för år 2025-2032 (första planeringsperioden)	24
4.5.4 Planering för lokaler år 2033-2045 (andra planeringsperioden)	24
5 Övriga redovisningar	24
5.1 Medborgarbudget och medborgarinflytande	24

1 Utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar

Under 2024 kommer stadens miljöprogram för den nya programperioden (2024-2030) att fastställas. Programmet pekar ut mål och riktning för staden i syfte att Stockholm ska vara i framkant avseende hållbarhet och klimatomställning. Flera mål kommer att skärpas och det nya programmet kommer också att ha nya mål, bland annat avseende rättvis omställning. En ny klimathandlingsplan för perioden 2024-2030 förväntas också fastställas av kommunfullmäktige under året. Inriktningen är att planen för den nya programperioden ska vara betydligt mer omfattande än den föregående planen och involvera fler verksamheter inom staden.

Fokus för staden framöver bör ligga på att öka tempot i genomförandet av stadens program, handlingsplaner och vägledningar. Arbetet med berörda målgrupper behöver bedrivas långsiktigt och uthålligt. Förvaltningens stödinsatser och samarbetet med andra förvaltningar och bolag i omställningsarbetet kommer därför behöva öka kommande år.

För att nå stadens ambitiösa mål inom klimat och miljö behöver goda förutsättningar skapas inom de delar av organisationen som har ansvar för genomförande. Miljöförvaltningen spelar en viktig roll i att identifiera utmaningar och framgångsfaktorer samt att ge och ta initiativ till stöd. Men för att kunna växla upp takten i implementering och i det operativa genomförandet behöver även övriga förvaltningar och bolag ges förutsättningar att utveckla sin kapacitet, vilket kan vara i form av såväl finansiella medel som styrning, personella resurser och förhållningssätt.

Med ett svårare ekonomiskt läge i staden med anledning av konjunkturläget blir strategiskt utvalda externfinansierade projekt viktiga som ekonomiskt stöd för omställningen. Stadens förmåga som helhet att söka och delta i externfinansierade projekt behöver öka. Förvaltningen kommer fortsatt att arbeta med och stärka sin förmåga att söka extern finansiering. Samverkan inom staden och med externa parter inom ramen för externfinansierade projekt är viktigt för att gemensamt kunna testa och utveckla arbetssätt och innovativa åtgärder.

Kommunikationen behöver intensifieras för att fungera som katalysator vid uppskalning av lyckat implementeringsarbete i linje med program och handlingsplaner. Insatser kan vara utbildningar och seminarier, metodstöd för involvering av tänkta användare eller genomförare av åtgärder och annat anpassat stödmaterial.

För att uppnå en rättvis klimatomställning, där staden inte har egen rådighet, behöver ökad samverkan ske mellan miljöförvaltningen och främst de bolag och stadsdelar som i sin verksamhet kommunicerar med invånare. Detta kan ske i projektform som exempelvis pågående arbete där så kallade omställningsarenor ska skapas inom fem utpekade områden i staden. Såväl miljöförvaltningen som stadsdelar behöver efter projektperioden (april 2026) ges utökade resurser för att implementera projekts resultat i löpande verksamhet. Ett annat konkret exempel på nödvändiga insatser, för att uppnå minskade utsläpp kopplat till konsumtion, är kommunikation riktad till olika delar av staden baserat på invånarens klimatavtryck. Även denna kommunikation behöver vara långsiktig och utformas av miljöförvaltningen tillsammans med respektive stadsdel.

Inköp och upphandling är ett av stadens viktigaste verktyg för omställning till ett mer hållbart samhälle. Förvaltningens kompetens inom olika hållbarhetsområden i samverkan med stadens upphandlande verksamheter är en av förutsättningarna för att nå stadens hållbarhetsmål. För att få effekt av ambitionerna med hållbar upphandling behöver arbetet stärkas och samordnas mellan alla de olika berörda nivåerna; den operativa (serviceförvaltningen och andra upphandlande enheter) den strategiska (stadsledningskontoret) och den stödjande (miljöförvaltningen). Även miljöförvaltningen behöver ökade resurser inom inköp och upphandling, för att kunna stötta stadens övriga verksamheter på ett ändamålsenligt sätt.

EU håller på att slutförhandla ”Fit for 55”-paketet där två direktiv om energieffektivisering ingår, ”Energieffektiviseringsdirektivet” och ”Direktivet om byggnaders energiprestanda”. Preliminära analyser av direktiven tyder på att det kommer att ställas högre krav på energieffektivisering bl.a. för offentligt ägda byggnader. Förvaltningens stöd till stadens fastighetsägande bolag och förvaltningar kommer således att vara fortsatt högt efterfrågat för att klara kommande lagkrav.

EU-kommissionen presenterade under år 2022 också ett förslag till reviderat direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa. Direktivet kommer tidigast vara genomfört i svensk lagstiftning under 2026. Förslaget innehåller bland annat skärpta luftkvalitetsnormer till 2030. Det nya direktivet innehåller dessutom hårdare krav på mätningar, på luftkvalitetsmodellering, rapportering och åtgärdsplaner. Det är ännu för tidigt att bedöma vilka effekter dessa förändringar får på förvaltningens verksamhet kopplat till luftövervakning. Implementering av direktivet i svensk lagstiftning måste avvaktas.

Förorenade områden resulterar ofta i höga kostnader och längre ledtider i exploateringsarbetet. En god kännedom om föroreningars läge och omfattning tidigt i processen ger bättre förutsättningar för en god ekonomisk hushållning, men också för att förebygga risker för människors hälsa och för miljön. Staden behöver växla upp arbetet med att agera huvudman och söka statligt stöd för större saneringsprojekt där verksamhetsutövare saknas. Miljöförvaltningens arbete med inventering och riskklassificering av förorenade områden behöver fortsatt utvecklas för att minska riskerna för miljö och hälsa samt de finansiella riskerna i stadsutvecklingen.

De tekniska förvaltningarna behöver utveckla formerna för samverkan i arbetet med förorenade områden. En förvaltningsövergripande handlingsplan för förorenade områden behövs för att stärka nämndernas strategiska arbete. I juli 2023 presenterade EU-kommissionen ett nytt förslag på ett rättsligt bindande regelverk för skydd av jord och mark inom Europa, *Förslag till direktiv om övervakning av markhälsa och resiliens*. Förslaget kan komma att påverka kommunernas arbete med att undersöka, riskbedöma och åtgärda förorenade områden.

Staden har antagit en handlingsplan för masshantering som konkretiserar vilka åtgärder som staden behöver vidta för att åstadkomma en kostnadseffektiv och hållbar masshantering enligt den regionala masshanteringsstrategin. Arbetet är komplext och samverkan och samordning mellan olika discipliner kommer att vara viktigt för att nå uppsatta mål.

Tillsyn enligt miljöbalken ska vara avgiftsfinansierad utifrån principen att det är förorenaren som ska betala (”polluter pays principle”). Tillsyn inom områden som är förknippade med

komplex problematik när det gäller ansvarsfrågor, riskbedömning och möjligheten att nå rätt verksamhetsutövare (eller vid illegal verksamhet) går inte att bedriva i önskad omfattning utan att extra medel tillförs, då sådan tillsyn är resurskrävande och det ofta inte är möjligt att debitera. Samtidigt är det just sådana områden som behöver prioriteras, och där störst miljö- och hälso nytta kan åstadkommas. De mest angelägna områdena att i nuläget arbeta vidare med är illegal avfallshantering, förorenad mark, tillsyn som syftar till att klara miljö kvalitetsnormer för vatten, samordnad tillsyn för att motverka brottslighet och tillsyn enligt kemikalielagstiftningen.

Sedan flera år tillbaka har nämnden fått extra resurser för att utveckla tillsynen inom illegal avfallshantering, förorenad mark och tillsyn avseende utsläpp till vatten. Dessa områden är oerhört komplexa och för att få önskad effekt av arbetet behöver medel fortsatt avsättas över tid. Successivt kan sedan debiteringsgraden inom dessa områden öka, för att på sikt kunna utföras utan skattefinansiering.

Avseende livsmedelskontrollens område så väntas under 2025 resultatet av den statliga offentliga utredningen ”En översyn av kontrollorganisationen och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företag” presenteras. Utredningen ska föreslå en ny organisation för hela kontrollkedjan. I vilken grad detta påverkar den kommunala kontrollen är i nuläget inte känt, men förvaltningen avser att löpande engagera sig i arbetet.

Mycket av miljö- och hälsoskydds nämndens pågående och planerade arbete ligger i linje med intentionerna för Fokus Järva. Miljöförvaltningen ska fortsatt arbeta med att synliggöra sin närvaro i området än mer, stärka samverkan med Järva stadsdelsförvaltning samt utöka arbetet inom relevanta områden. Förutom ordinarie tillsyn enligt miljöbalken och kontroll enligt livsmedelslagstiftningen förbereder förvaltningen för utökad information till invånare och verksamheter i området; bland annat avseende boendes rättigheter kopplat till inomhusmiljö och livsmedelshantering inför start av näringsverksamhet. Tillsynen av centrumanläggningar och den riktade bostadstillsynen i socioekonomiskt svagare områden, däribland Järva men också i Farsta, Hagsätra-Rågsved och Skärholmen, är två andra exempel.

Miljöförvaltningen eftersträvar en långsiktigt hög produktivitet med god kostnadseffektivitet och en fortsatt hög självfinansieringsgrad. Förvaltningen behöver upprätthålla fortsatt hög ambitionsnivå för att möjliggöra verksamhetsutveckling med stöd av digitalisering under programperioden. Ett viktigt insatsområde inom digitalisering kommer utgöras av att utveckla förmågan för informations- och datadelning internt och externt. Genom att dela data kan staden stärka förutsättningar för t.ex. hållbar stadsutveckling, brottsförebyggande arbete och klimatinsatser genom simuleringar och analyser av åtgärder. Arbetet kommer också att vara nödvändigt utifrån kommande ökade krav både från nationell nivå och från EU.

Arbetet med civil beredskap kommer fortsatt att stärkas, bl.a. inom ramen för stadens nya sektorsorganisation. Utifrån den nya risk- och sårbarhetsanalys (RSA) som ska genomföras under 2024 kommer arbetet med kontinuitetsplanering för förvaltningens samhällsviktiga verksamheter att fortgå.

2 Nämndens verksamhetsområde

2.1 Tillsyn

Tillsyn enligt miljöbalken

Tillsynen av förorenad mark har under lång tid varit händelsestyrd för att kunna hantera de ärenden som genereras av ett högt exploateringsstryck. Det proaktiva arbetet med att utreda ansvar samt inventering och riskklassificering är viktigt för stadens förmåga att bedriva en hållbar stadsutveckling samt för möjligheten att söka statlig finansiering för sanering. Arbetet är komplext och tidskrävande och miljöförvaltningen behöver därför fortsatt prioritera och utöka den egeninitierade tillsynen av förorenade områden samt utveckla och fördjupa samverkan i staden. Huvuddelen av de mest förorenade områdena på stadens mark utgörs av båtuppställningsplatser. Miljöförvaltningen samverkar med exploateringskontoret och idrottsförvaltningen för att ta fram en metod för hur staden ska ta sig an den förorenade marken på de båtuppställningsplatser där staden äger marken. Nämnden behöver även fortsätta arbetet med tillsyn av båtklubbarna och vara pådrivande i arbetet med att fasa ut skadliga båtbottnfärger, samt påbörja arbetet med att utreda ansvar inför sanering av den förorenade marken på uppställningsplatserna. Arbetet med att åtgärda båtuppställningsplatserna stärker möjligheten att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten och möjliggör även ett annat nyttjande av marken.

Ett annat viktigt fokusområde under kommande år är att utveckla tillsynen utifrån bedömningsgrunderna för miljö kvalitetsnormer för vatten, i syfte att minska tillflödet av föroreningar till stadens vattenförekomster. Att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska klaras är inte bara ett åtagande från Sverige gentemot EU, utan även en förutsättning enligt plan- och bygglagen för att nya detaljplaner ska godkännas och kunna genomföras. Dagvattentillsyn (och inte minst dagvatten från trafiken) är ett prioriterat utvecklingsområde, och en rad nya tillsynsinsatser utreds för att kunna prioriteras i tillsynen kommande år. Det krävs ett omfattande arbete för att undersöka nya tillsynsmetoder, analysera möjliga vägar att driva ärenden juridiskt och ta fram kunskapsunderlag och vägledning som kan ges till verksamhetsutövare för att komma vidare inom detta område. Den nationella tillsynstrategin, stadens handlingsplan för god vattenstatus och de lokala åtgärdsprogrammen för stadens vattenförekomster ligger som grund för utvecklingsarbetet.

I utvecklingen av staden genereras stora mängder massor. Massorna utgör en viktig resurs i stadsutvecklingen och målet är att återanvända så mycket massor som möjligt i pågående stadsutvecklings- och infrastrukturprojekt. Masshanteringen kan dock innebära risker för miljön på lokal nivå i form av förorening av mark och vatten samt genom utsläpp av växthusgaser genom långväga transporter. Ett uppmärksammat område är hanteringen av sulfidförande berg där vägledning kring användning och omhändertagande saknas vilket skapar osäkerhet kring vad som är en hållbar hantering. Förvaltningens tillsyn behöver utvecklas och möta både behovet av en lokal cirkulär hantering av massor samtidigt som miljön skyddas från förorening. Samverkan sker även på regional nivå för att skapa samsyn om vad som behövs för att nå en cirkulär och resurseffektiv masshantering.

Illegala avfallsverksamheter har ofta nära förbindelse till andra verksamheter kopplade till ekonomiska oegentligheter. Miljöbrott kan vara ett sätt att tvätta pengar, skapa legala inkomster, föra tillgångar utomlands eller återinvestera vinsten från annan brottslighet. För att förvaltningen ska kunna fortsätta arbetet med att motverka den organiserade brottsligheten inom bland annat avfallsområdet, men även inom andra områden som är föremål för myndighetsgemensam samordnad tillsyn, krävs extra resurser över tid. Ambitionsnivån är helt beroende av finansiering vid sidan av avgifter, då det är mycket svårt att avgiftsfinansiera den typ av arbete som behöver bedrivas för att motverka illegala verksamheter.

Förvaltningen ser även ett ökat behov av att utveckla kemikalietillsynen, en utveckling som inte heller går att finansiera genom tillsynsavgifter. Ytterligare viktiga områden som förvaltningen successivt utvecklar är energi i tillsynen och tillsyn av fastighetsägares egenkontroll när det gäller lokaler som hyrs för ändamål som innebär miljöfarlig verksamhet, t.ex. verkstäder.

Arbetet med riktad bostadstillsyn, inte minst inom socioekonomiskt svagare områden, kommer fortsatt att vara prioriterat, för att bidra till jämlika bostadsförhållanden i staden.

Kontroll enligt livsmedelslagstiftningen

Livsmedelskontrollen har gått över till en ny riskklassningsmodell och efterhandsdebitering. Under 2025 fortsätter arbetet med att implementera nya arbetssätt kopplat till detta.

Länsstyrelsens revisioner av kommunernas livsmedelskontroll är fortsatt pausade, och ska utredas samtidigt som organisationen av kontrollen i livsmedelskedjan genom utredningen *En översyn av kontrollorganisationen och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företaget*. Kommunernas skyldighet att låta revidera kontrollen behöver hanteras under tiden, och frågan diskuteras både med Sveriges kommuner och regioner och Livsmedelsverket.

Under 2024 ska samtliga kontaktmaterialverksamheter som importerar eller tillverkar kontaktmaterial registreras. Under de kommande åren behöver kontrollen byggas upp, bl.a. genom kompetensutveckling och framtagande av rutiner för kontroll. Antalet verksamheter är relativt få och kan hanteras med befintliga resurser.

Arbetet med att utveckla kontrollen av livsmedelsfusk fortsätter, inte minst genom utvecklingen av den planerade kontrollen. Livsmedelskontrollen bevakar särskilt utredningen *Stärkt offentlig kontroll för att upptäcka och motverka fusk i den jordbruksbaserade livsmedelskedjan* som redovisar sitt resultat under 2024.

Samarbetet inom staden och med andra myndigheter utökas genom projektet *Samordnad tillsyn*, bl.a. med fokus på centrumanläggningar och Årsta partihandelsområde. Arbetet i projektet ska föreslå former för hur samordnad tillsyn kan fortsätta bedrivas löpande efter projektets avslutande. Detta innebär ett behov av ny organisation i staden för samordning och resurser för genomförande.

Tillsynens ekonomi

Antalet årsarbetskrafter för livsmedelskontrollen har sedan 2022 legat på en jämn nivå, efter att den sista delen av den tillfälliga trängseltillsynen fasades ut då pandemirestriktioner inte längre ansågs nödvändiga. Ökningen i årsarbetskrafter avseende miljöbalkstillsynen är i sin tur framförallt hänförlig till ökade satsningar kopplat till fortsatt arbete med förorenad mark.

Årsarbetare inom Miljöbalks- och Livsmedelstillsynen

	VP 2022*	VB 2022*	VP 2023	VB 2023	VP 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Miljöbalks- tillsyn	76,0	75,6	82,2	81,7	83,9	85,3	87,8	90,3
Livsmedel	45,0	42,2	40,0	42,0	43,0	43,0	43,0	43,0
Summa	121,0	117,7	122,2	123,7	126,9	128,3	130,8	133,3

*Inklusive trängseltillsyn

Prognosen för antalet årsarbetskrafter kommande år är svårbedömd och påverkas av flera variabler, exempelvis stadens tillväxttakt och politiska prioriteringar. Förvaltningen ser ett behov av att stärka vissa tillsynsområden, exempelvis inom förorenad mark. Antal årsarbetare bedöms därför öka marginellt från nuvarande nivåer för perioden 2025-2027. Planering och omfördelning av resurser mellan tillsynsområden görs enligt behovsutredningen och med beaktande av den nationella tillsynsstrategin.

Självfinansieringsgrad

VP 2022*	VB 2022*	VP 2023	VB 2023	VP 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Miljöbalkstillsyn (MB)							
66%	64%	64%	66%	63%	63%	63%	63%
Livsmedelskontroll							
77%	87%	72%	70%	73%	73%	73%	73%
MHN tillsyn							
70%	73%	67%	68%	67%	67%	67%	67%

*Inklusive trängseltillsyn

Förvaltningen gör årligen en genomgripande analys av tillsynens taxa, tidsbegreppet och tidredovisningen, och har genom detta en god tillämpning av självkostnadsprincipen inom såväl miljöbalkens tillsynsområden som livsmedelskontrollen. För förvaltningen som helhet har självfinansieringsgraden ökat från 44 procent 2006 till cirka 68 procent i utfall för 2023. Nämndens utfall 2022 på 73 procent i självfinansieringsgrad bör ses som temporärt högt och

förklaras huvudsakligen av att nämnden erhöll statligt bidrag för trängseltillsyn som pandemiåtgärd. Självfinansieringsgraden för livsmedelskontrollen uppgick till dryga 87 procent till följd av detta extra stöd. Den extra ersättning som nämnden erhöll under pandemiåren är nu helt utfasad och självfinansieringsgraden för livsmedelskontrollen och nämnden som helhet har därför återgått till normaliserade nivåer.

Den prognosticerade självfinansieringsgraden för livsmedelskontrollen har sjunkit till 73 procent vilket främst beror på övergången till efterhandsdebitering samt utfasningen av trängseltillsynsstödet. Efterhandsdebitering har som väntat visat sig vara mer administrativt betungande jämfört med det tidigare tillvägagångssättet med förskottsbetalade avgifter som baserades på schablon. Andra kommuner som också övergått till efterhandsdebitering har även de minskat sin självfinansieringsgrad och ligger på jämförbara nivåer. Bedömningen är att självfinansieringsgraden för livsmedelskontroll ökar något jämfört med föregående år och kommer att ligga på motsvarande nivå även åren framgent.

I verksamhetsplan 2024 och plan för åren 2025-2027 beräknas en självfinansieringsgrad för nämnden fortsatt ligga på 67 procent d.v.s. marginellt lägre än utfallet för 2023 (68 procent). En orsak är att lokalkostnaderna, i form av overheadkostnader, ökat efter återflytten till de nyrenoverade lokalerna i Tekniska nämndhuset. Under tiden då renoveringen slutfördes erhöll nämnden en hyresrabatt som nu fasats ut vid färdigställandet av lokalerna.

I den årligt återkommande jämförelsen mellan miljöförvaltningar i Stockholms län framgår att Stockholms miljöförvaltning har en fortsatt hög självkostnadsfinansiering både vad gäller miljöbalken och kontrollen enligt livsmedelslagstiftningen. Eftersom tillsynsområden har olika självfinansieringsgrad är det viktigt att förvaltningen utför tillsyn där behoven finns och ger största miljönytta och att tillsynsarbetet inte prioriteras i syfte att uppnå en hög självfinansieringsgrad. Tillsynsbehovet styr arbetsplaneringen och får därigenom inverkan på självfinansieringsgraden vilket medför att en viss fluktuation mellan åren förekommer som en naturlig följd.

I april 2022 flyttade förvaltningen tillbaka till nyrenoverade lokaler i Tekniska nämndhuset och kontorshyran ökade i och med detta. För 2024 ligger lokalhyran på 16,9 mnkr, en ökning med drygt 1,4 mnkr till följd av att hyresrabatten som förvaltningen erhållit försvinner. Kommande år bedöms hyran dock endast öka i takt med normal indexuppräknings. Hyresökningen 2024 bedöms endast delvis kunna finansieras genom tillsynens taxor (cirka 0,5 mnkr). Ökningen av lokalkostnaderna påverkar således förvaltningens självfinansieringsgrad negativt eftersom inte all tillsyn är debiterbar och lokalkostnaderna utgör en del av de gemensamma OH-kostnaderna. Förvaltningen arbetar aktivt för att bibehålla en hög självfinansieringsgrad trots att kostnadsökningen för ej debiterbar tillsyn alltså gått upp p.g.a. ökade lokalkostnader. Även om förvaltningens självfinansieringsgrad prognosticeras ligga på en något lägre nivå jämfört med utfallet för de två senaste åren så ligger självfinansieringsgraden fortsatt på en hög nivå i nationell jämförelse.

2.2 Miljöövervakning samt projekt- och programverksamhet

Energi- och klimatarbete inklusive övervakning av klimatförändringar

Det så kallade ”Fit for 55-paketet”, där ”Energieffektiviseringsdirektivet” och ”Direktivet om byggnaders energiprestanda” ingår, slutförhandlas nu inom EU. Preliminära analyser av direktiven tyder på att det kommer att ställas högre krav på energieffektivisering bl.a. för offentligt ägda byggnader. Även regelverket kopplat till ”Lagen om energikartläggning i stora företag” ses över. Efterfrågan på stöd från förvaltningen till stadens fastighetsägande bolag och förvaltningar kommer således att vara fortsatt högt för att klara kommande lagkrav. Förvaltningen kommer också fortsättningsvis utgöra ett viktigt stöd i stadens samlade arbete för att motverka kapacitetsbrist i elsystemet, även behovet av stöd till bostadsrättsföreningar och villaägare från energi- och klimatrådgivningen kommer vara fortsatt stort då elpriserna fortsatt kommer variera kraftigt.

Stadens klimatarbete genom EU:s Climate City Contract samt den kommande klimathandlingsplanen för 2024-2030 tar ett väsentligt bredare grepp om klimatfrågan än tidigare klimathandlingsplaner genom stadens mål att halvera utsläppen från konsumtionen och fokus på en rättvis klimatställning. Fler verksamheter inom staden berörs i högre grad än tidigare av klimathandlingsplanens åtgärder, inte minst stadsdelsförvaltningarna. Verksamhetsområden som kommer att beröras i högre grad är exempelvis utbildning och vård och omsorg. Detta medför ett ökat behov av stöd från förvaltningen i genomförande och uppföljning relativt tidigare klimathandlingsplaner. En förutsättning för att nå målen är även att intern kompetens och resurser byggs upp hos ansvariga verksamheter som ska genomföra åtgärderna. Ökad samverkan med invånare och näringsliv kommer också att behövas för att nå stadens klimatmål. Med ett svårare ekonomiskt läge i staden med anledning av konjunkturläget blir strategiskt utvalda externfinansierade projekt även viktiga som ekonomiskt stöd för omställningen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har även en viktig roll i att följa upp påverkan av ett förändrat klimat. Eftersom lagstiftningen avseende klimatförändringarnas effekter i form av ökade temperaturer och värmebölja inte skapar samma tydliga ramverk för hur frågan ska hanteras som för skyfall finns ett stort behov att inom staden tydligt peka ut ansvaret för att samordna frågor kopplat till förhöjda temperaturer och värmebölja. Ett särskilt fokus krävs för att minimera riskerna för känsliga grupper. I stadens fortsatta arbete behövs ett förtydligande om att miljö- och hälsoskyddsnämnden har ansvar för samordningen av arbetet med värmebölja enligt handlingsplan för klimatanpassning 2022-2025.

Nämndens arbete med att stötta andra förvaltningar och bolag i att minska stadens klimatutsläpp, stärka den biologiska mångfalden samt arbeta integrerat med ekosystemtjänster bidrar på sikt till en minskad klimatpåverkan med robusta ekosystem, vilket också är en förutsättning för en långsiktigt hållbar livsmedelsförsörjning.

Miljöfrågor i fysisk planering

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har en viktig roll i arbetet med att bygga Stockholm som en hållbart växande stad. Genom förtätningen av staden blir frågor kring en god inom- och

utomhusmiljö allt mer komplexa. Miljöförvaltningen bidrar med kompetens dels genom deltagande i planprocesser, dels genom att ansvara för eller delta i arbetet med att ta fram underlagsmaterial, strategier och handlingsplaner samt genom miljöövervakning. Förvaltningen ser en kontinuerlig utveckling av arbetet med miljöfrågor i fysisk planering som exempelvis vattenkvalitet, förorenad mark, luftkvalitet, buller, naturvärden, klimatpåverkan, klimatanpassning och tillgången till grönområden för rekreation.

För att stärka den biologiska mångfalden samtidigt som staden växer behöver ianspråktagande av grönområden kompenseras. Arbetet med ekologisk kompensation i stadsutvecklingsprocessen behöver utvecklas och bli en integrerad del i stadens ordinarie rutiner i exploateringsprojekt.

Vattenarbete

Arbetet med vattenförvaltning i staden ska bland annat bidra till att mål 6 (rent vatten och sanitet för alla) och mål 14 (hav och marina resurser) i Agenda 2030 kan uppnås, och framförallt till att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. I detta arbete har förvaltningen arbetat med framtagande av lokala åtgärdsprogram (LÅP) för stadens sjöar, vattendrag och kustvatten samt verkat för ett ökat genomförande av åtgärder i samverkan med övriga berörda tekniska förvaltningar, stadsdelsförvaltningarna, Stockholm Vatten och Avfall AB samt Stockholms hamnar.

Förvaltningen kommer de kommande åren att fokusera på att stödja genomförandeorganisationerna för att stärka förmågan att vidta åtgärder samt på att färdigställa återstående åtgärdsprogram. Samverkan mellan förvaltningar och bolag är viktigt för att tillsammans åstadkomma ett mångfunktionellt system av åtgärder för att kunna hitta synergier i arbetet med vattenkvalitet, klimatanpassning och biologisk mångfald.

Trafiknämnden och Stockholm Vatten och Avfall AB har i uppdrag att ta fram ett investeringsprogram för utredande och genomförande av åtgärder i de lokala åtgärdsprogrammen samt söka avsätta medel i central medelsreserv. Uppdraget innebär ett viktigt steg i att nå ökad takt i genomförandet av åtgärder. Även extern finansiering för att testa innovativa lösningar och arbetsätt behövs för att nå framgång i vattenarbetet. För att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas behöver dock arbetet med att vidta åtgärder enligt de lokala åtgärdsprogrammen prioriteras inom stadens ordinarie verksamhet.

Ett ytterligare fokusområde de närmaste åren är att utveckla tillsynen av verksamheter som påverkar stadens möjlighet att följa miljökvalitetsnormerna för vatten. Utöver detta behöver arbetet med att källspårning i syfte att utreda de huvudsakliga källorna till påverkan stärkas.

För att miljöövervakningen av miljögifter och ekologiska kvalitetsfaktorer ska kunna fortsätta utgöra grund för klassificering av status, uppföljning av genomförda åtgärder samt ge underlag för stadens planarbete behöver insatserna öka både tidsmässigt och rumsligt. Förvaltningen behöver också utöka insatserna för källspårning av prioriterade ämnen så som PFAS.

Arbete med biologisk mångfald, natur och ekosystemtjänster

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har en viktig uppgift i att skapa förutsättningar för ett strategiskt och framåtsyftande arbete för att stärka den biologiska mångfalden i staden. Att säkerställa en livskraftig och rik biologisk mångfald är en förutsättning för att även klara omställningen till ett förändrat klimat. FN:s nya globala ramverk för biologisk mångfald samt lagförslag på EU-nivå så som *Nature Restoration Law* kommer sannolikt att höja ambitionsnivån när det gäller arbetet med biologisk mångfald framöver. För att säkerställa att den biologiska mångfalden stärks samtidigt som staden utvecklas behövs ett fortsatt arbete med strategiska prioriteringar, uppföljning och övervakning, riktad naturvårdsskötsel, stärkt skydd och ekologisk kompensation. Miljöförvaltningen har en viktig roll i att säkerställa målsättningen genom samverkan med andra förvaltningar samt genom att bidra med expertkompetens i stadens processer, inte minst genom att fungera som expertstöd i processer för ökat skydd av natur samt genom framtagande av underlag för åtgärder så som stadsdelsvisa åtgärdsförslag för biologisk mångfald (SÅF). Då ambitionsnivån kopplat till arbetet med skydd av natur har höjts kommer förvaltningen att särskilt prioritera resurser till processerna för att bilda nya biotopskyddsområden och naturreservat. Förvaltningen medverkar med sin expertkunskap både kopplat till ekologi och grönstruktur samt genom att tillhandahålla olika typer av underlagsanalyser i GIS.

Arbetet med skydd av natur är en viktig del i att säkerställa en långsiktigt robust grönstruktur och en hållbar stadsutveckling. Staden har kommit långt i att skydda landmiljöer, även om arbete fortfarande återstår, men behöver framåt även fokusera på att skydda stadens värdefulla vattenmiljöer.

Stadens fortsatta arbete angående ekologisk kompensation i stadsutvecklingen kräver fortsatt samverkan och ökad styrning. Miljöförvaltningen kommer att prioritera arbetet med att stödja genomförandeorganisationerna i arbetet med förstärkningsåtgärder, naturvårdsinsatser och naturvårdsskötsel i syfte att stärka den biologiska mångfalden.

Staden genomför inom ramen för såväl exploatering, investering, drift och skötsel åtgärder för att stärka den biologiska mångfalden och den blågröna infrastrukturen. För att få en bättre helhetsbild av genomförda och planerade åtgärder bör ett arbete påbörjas för att samla data om genomförda åtgärder, vilket med fördel skulle kunna göras i miljöförvaltningens geodataplattform. Samlad geografisk data om åtgärder möjliggör riktade insatser och förstärkningsåtgärder där de ger mest effekt och bättre förutsättningar att behålla och utveckla en funktionell grönstruktur. En övergång till en gemensam geodataplattform för stadens tekniska förvaltningar skulle ytterligare stärka möjligheterna att samla och ajourhålla geografisk data.

Resurseffektivitet

I förslaget till nytt miljöprogram 2024-2030 finns ambitiösa mål för att öka resurseffektiviteten, och den kommande klimathandlingsplanen ska peka ut åtgärder för att nå målen. Mål och åtgärder berör verksamheter i staden som inte tidigare omfattats av stadens klimathandlingsplaner i någon större utsträckning. Verksamheter inom bl.a. utbildning och vård och omsorg (samt flera verksamhetsområden inom stadsdelsnämndernas

ansvarsområden) kommer att behöva bygga upp kompetens och ha tillräckliga resurser för att målen ska nås.

Förvaltningen har i dagsläget prioriterat stora materialflöden såsom hållbar plastanvändning och cirkulärt byggande samt inköp och upphandling. Det kommer att vara fortsatt viktigt att upprätthålla en kontinuitet i det arbetet. Utöver plast och byggmaterial finns emellertid andra flöden som behöver beaktas, t.ex. elektronik och textilier som är särskilt utpekade av EU för att öka resurseffektiviteten. Förvaltningen behöver stärka kompetensen inom dessa områden.

Inom hållbar plastanvändning har goda resultat uppnåtts med äldreboendet Väderkvarnen som exempel. I samverkan med äldreförvaltningen behöver resultaten nu tas vidare till stadens övriga äldreboenden och även överförs till privata sektorn. För att fortsätta arbetet med att minska överanvändning av plast behöver förvaltningen samverka med utbildningsförvaltningen, förskoleförvaltningen och stadsdelarna, men även med de byggande verksamheterna.

Inom cirkulärt byggande ligger störst utmaningar inom anläggningssektorn där samverkan med exploateringskontoret och trafikkontoret blir särskilt viktigt. Inom återbruk har staden tagit vissa positiva initiativ såsom Familjebostädernas och St. Erik markutvecklings återbruksanläggningar. Fortsatt samverkan kommer emellertid att krävas med stadens övriga fastighetsägare och privata sektorn för utveckling av återbruksverksamhet, och även regional samverkan för större återbruksanläggningar. En förutsättning för ökad cirkularitet är även stärkt samverkan med stadsbyggnadskontoret för att redan i tidiga skeden planera för cirkulärt byggande. Inköp och upphandling är särskilt viktiga verktyg för att målen ska nås.

Kemikaliearbete

Staden har länge arbetat mot målet om ett Giftfritt Stockholm, ett mål som avspeglar det nationella miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö, och sedermera även EU:s ”Kemikaliestrategi för hållbarhet – på väg mot en giftfri miljö” från 2020. I stadens budget för 2024 står det att ”år 2030 ska staden vara fri från skadliga, svärnedbrytbara och hormonstörande ämnen”. Vidare ska ”Stockholm vara en föregångskommun och utreda i syfte att införa ett stopp för inköp av produkter som innehåller PFAS, ftalater och bisfenoler, samt fasa ut produkter och material som idag finns i staden”. Eftersom användningen av sådana ämnen är utbredd, och det dessutom i många fall saknas kunskap om deras förekomst är detta en omfattande utmaning. Inom ramen för framtagandet av en ny kemikalieplan för Stockholms stad görs en kartläggning av kunskapsläget vad gäller i första hand PFAS.

För att fortsätta hantera dessa utmaningar planeras ett intensifierat arbete längs tre huvudlinjer inom ramen för genomförandet av den kommande kemikalieplanen:

- Att genom utredning och analyser skaffa kunskap om det kemiska innehållet hos utvalda misstänkta problemmaterial, både sådana som köps in idag och befintliga material som redan finns i stadens verksamheter.
- Att vägleda, utbilda och stödja en bredd av nyckelpersoner i stadens verksamheter i de val och åtgärder de behöver göra för att undvika och ta bort oönskade ämnen.

- Att genom analyser av de miljöer där människor vistas bedöma och följa exponeringen för önskade ämnen.

De senaste åren har ett flertal vägledningar tagits fram för olika verksamheter i staden: förskolor, skolor, äldreboenden och kontor. Fokus för staden framöver bör vara att implementera dessa. Arbetet förutsätter att miljöförvaltningen har resurser till löpande stöd, men är än mer beroende av att de berörda verksamheterna har förutsättningar för att genomföra det som vägledningarna pekar på.

Övervakning av luftkvalitet

EU-kommissionen presenterade under år 2022 ett förslag till reviderat direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa. Direktivet kommer tidigast vara genomfört i svensk lagstiftning under 2026. Förslaget innehåller bland annat skärpta luftkvalitetsnormer till 2030 som ligger närmare WHO:s riktvärden och ger ett ökat skydd för människors hälsa. Det nya direktivet innehåller hårdare krav på mätningar, vilket inverkar på såväl antalet stationer som den geografiska fördelningen. Förslaget innehåller även krav på mätning av ultrafina partiklar. Stockholms mätinstrument uppfyller i dagsläget inte kraven som ställs för mätning av ultrafina partiklar. I det nya direktivet har kraven på luftkvalitetsmodellering utökats, förstärkts och förtydligats. I Stockholm sker i dagsläget luftkvalitetsmodellering, men för att möta de nya föreslagna kraven behöver troligtvis omfattningen utökas och metodiken modifieras. Vidare föreslås vissa ändringar i förhållande till nuvarande direktiv vad gäller åtgärdsplaner. Ändringarna syftar till att öka luftkvalitetsplanernas effektivitet och att säkerställa att luftkvalitetsnormerna uppfylls så snart som möjligt. Det är ännu för tidigt att bedöma vilka effekter dessa förändringar får på förvaltningens verksamhet. Implementering av direktivet i svensk lagstiftning måste inväntas.

Hållbara transporter samt transportsektorns miljöpåverkan

Det är en stor utmaning att minska trafikens negativa miljöpåverkan, och transportsektorn står idag för drygt hälften av stadens direkta koldioxidutsläpp. Stockholm ska vara en fossilfri organisation 2030 och stadens arbete med elektrifiering, transporteffektivitet och mobilitet behöver därför fortsätta. Miljöförvaltningen har tillsammans med trafikkontoret, Stockholm parkering och bostadsrättsföreningar en central roll i genomförandet och samarbetet behöver fortsätta.

Förvaltningen ser en utökad efterfrågan av stöd från stadsdelsförvaltningarna avseende lämpliga finansieringsmodeller och krav på eldrivna/fossilfria maskiner för grönyteskötsel och parkunderhåll. Förvaltningen ser detta som en positiv trend och efterfrågan förväntas öka kommande år.

Elektrifieringen är viktig för att få ner utsläppen från transportsektorn. Även elbilar medför dock miljöpåverkan vid produktion, drift och skrotning (exempelvis vid utvinning, användning och återanvändning av mineraler). Förvaltningen vill därför utveckla upphandlingsförfarandet genom att kräva livscykelanalyser i kommande upphandlingar av elbilar.

Transporteffektivitet i form av mobilitetstjänster, mobilitetshubbar och samlastning av gods är också viktigt för att klara klimatmålen. För att uppnå effekt krävs också att samlad information om mobilitetstjänster och mobilitetshubbar paketeras och sprids till olika målgrupper. På samma sätt som ansvarsfördelningen inom staden tydliggjorts avseende arbete kopplat till elektrifiering behöver också ansvarsfördelningen för insatser kopplade till mobilitet förtydligas.

Internationellt, nationellt och regionalt samarbete inklusive projektarbete

Förvaltningen medverkar i ett flertal internationella och nationella projekt och samarbeten inom nämndens verksamhetsområden. Miljöförvaltningen behöver fortsatt aktivt söka samarbete med universitet och högskolor, både nationellt och internationellt, i syfte att ta del av den senaste forskningen, utveckla nätverk, driva innovation samt öka användningen och förståelsen för AI och maskininlärning.

Externfinansierade projekt stärker stadens förmåga att uppnå miljö- och klimatmål. Dock ser förvaltningen att konkurrensen om extern projektfinansiering hårdnat under senare år. Därför krävs noggranna strategiska överväganden innan beslut tas om att avsätta resurser för att ansöka om projektmedel. Staden som helhet behöver också stärka sin förmåga att söka extern finansiering, då externfinansierade projekt blir viktiga som stöd i stadens arbete när konjunkturläget medför ett svårare ekonomiskt läge. Samverkan inom staden och med externa parter inom ramen för externfinansierade projekt är viktigt för att gemensamt kunna testa och utveckla arbetssätt och innovativa åtgärder.

Innovation, digitalisering och effektiva arbetssätt

Miljöförvaltningen bedriver ett löpande utvecklingsarbete utifrån stadens kvalitetsprogram samt förvaltningens utvecklingsplan för verksamhetsutveckling med stöd av digitalisering. Planen innehåller både kortsiktiga och långsiktiga mål inom t.ex. digitala verktyg, tillgängliggörande av data, automatisering och AI. Syftet är att öka nyttjandet av digitaliseringens möjligheter och främja innovativa och kostnadseffektiva lösningar. Digitala lösningar som sätter människan i centrum kommer att leda till nya möjligheter för företag likväl som för stadens verksamheter. Lösningarna kan främja ett öppet och demokratiskt samhälle och en livskraftig och hållbar ekonomi, och samtidigt bidra till att bekämpa klimatförändringarna och underlätta den gröna omställningen. Med ökade krav och komplexitet utgör också digitalisering en förutsättning för att möta dessa krav vilket innebär en fokusering på att förenkla för stockholmare, verksamhetsutövare likväl som för den egna verksamheten.

Samverkan med stadsledningskontoret såväl som med övriga förvaltningar och bolag samt externa parter är avgörande för att nå framgång i utvecklingsarbetet. Arbetet måste bedrivas långsiktigt eftersom det ställer krav på allt ifrån förändrade arbetssätt, regelverk och ny teknik. Förvaltningens arbete fokuserar huvudsakligen på tre insatsområden den närmaste femårsperioden;

- Öppna data med mätdata och geodata. Insatsområdet avser att stärka förvaltningens och stadens förmåga till informationsdelning och återanvändning av data samt förenkla förvaltning av data. Miljöförvaltningen avser även att öka ambitionen i antalet datamängder som publiceras. Med ett aktivt arbete inom området skapas också förutsättningar att dela data internt inom staden, men också extern som öppna data. Detta i sin tur skapar möjligheter för bättre stöd avseende t.ex. stadsplanering, tillsyn och tillstånd, och i en förlängning tillämpningar till stöd för exempelvis det brottsförebyggande arbetet.
- Automation och AI. Genom att nyttja ny digital teknik och tillämpa det på förvaltningens processer inom såväl administration som tillsyn och datahantering ökar också möjligheten för automation och ger nya insikter om hur arbetet kan förenklas och förbättras. Samtidigt frigörs tid till mer värdeskapande arbete genom att enskilda handläggningssteg får en ökad grad av automatisering, vilket också är ett sätt att möta utmaningar avseende kompetensförsörjning. En viktig del är också fortsatt utveckling av digital tillgänglighet genom att tillskapa digitala tjänster för verksamhetsutövare och stockholmare.
- Digitalt stöd vid tillsyn och inspektioner. Insatsområdet handlar om att förenkla både för företagare och för förvaltningen genom att använda digital teknik som möjliggör effektivare informationshantering, enklare processer och ökad rättssäkerhet. Under perioden kommer detta också möjliggöra förbättrat stöd för uppföljning och planering tack vare tillgång till data.

Samtliga fokusområden strävar efter att möta ökade komplexitet genom att åstadkomma förenklingar såväl som ökad säkerhet och kvalitet i förvaltningen informationshantering.

2.3 Kommunikation

Miljöförvaltningens kommunikation vänder sig i första hand till övriga staden, näringsliv och invånare. Kommunikationen ska underlätta för dessa målgrupper att öka kunskapen om vilka egna insatser som är möjliga att göra, öka förståelsen för innebörden av regelverk och styrande dokument samt öka engagemang och därmed bidra till att påskynda takten i genomförandet av miljö- och klimatarbetet.

De senaste åren har miljöförvaltningen haft ett ökat fokus på kommunikation riktad till övriga staden för att underlätta implementering av stadens vägledningar, handlingsplaner och program. Den fokuseringen behöver fortsätta. Miljöförvaltningen behöver fortsatt lägga ökade resurser på framtagande och förvaltning av utbildningar, verktygslådor av åtgärder för verksamheterna att använda och kanaler till samt dialog med stödfunktioner inom miljö- och klimat. Kommunikationen ska fungera som ett viktigt smörjmedel när exempelvis implementering av program, handlingsplaner och andra styrande eller vägledande dokument sker. Implementeringen startar redan under framtagandet av dokumenten genom involvering av och kommunikation med mottagarna. Insatserna kan vara kartläggning av nyckelpersoner och dialog under framtagande, lanseringsaktiviteter efter beslut och lärande uppföljningar under genomförandefasen. Fokus 2025-2027 bör vara implementering av det kommande

miljöprogrammet och relevanta handlingsplaner samt uppskalning av metoder för minskad användning av engångsartiklar motsvarande den som skett inom vård- och omsorg (äldreboendet Väderkvarnen).

Den planerade inriktningen framöver är att inte arbeta med kortsiktiga kampanjer utan att arbeta långsiktigt inom olika nyckelområden där invånarens engagemang är nödvändigt. Det innebär att lära mer om målgrupper och att pröva fler metoder för att lyssna in och för att nå ut och engagera. Förvaltningen behöver öka fokus på metoder som påtagligt når de grupper där förändring bedöms möjlig och där förändringen skulle innebära en betydande effekt för minskat klimatavtryck. Exempel på insats för 2025 och 2026 är projektet *Scale Stockholm* där så kallade omställningsarenor skapas runt om i staden. Arbetet har tydliga kopplingar till Agenda 2030 och målet ”Hållbar produktion och konsumtion”. Stadsdelarnas resurser till förvaltning är avgörande för att projektet ska lyckas och skalas upp.

Staden saknar rådighet över invånarnas konsumtionsmönster. Kommunikation blir viktig för att uppmärksamma invånarna på sina klimatavtryck och därmed stimulera till förändring. Denna kommunikation behöver vara differentierad och anpassas för att bli effektiv. Innehåll och metoder behöver arbetas fram gemensamt mellan miljöförvaltning och respektive stadsdel. Resurser behöver avsättas för att kommunikationen ska bli långsiktig och uthållig.

I övrigt behöver kommunikationsmetoder och innehåll fortlöpande utvecklas.

2.4 Strategiska personalfrågor

Miljöförvaltningens specialistkompetens behöver fortsatt ligga i framkant för att förvaltningen ska kunna genomföra sitt uppdrag samt ge fullgott stöd till övriga staden. Kompetensutveckling för befintlig personal säkerställs genom individuella kompetensutvecklingsplaner och förvaltningen erbjuder också ett flertal interna utbildningar både för medarbetare och för chefer.

Förvaltningens kompetensförsörjning på sikt bedöms vara utmanande. Efterfrågan på kompetens inom miljö-, klimat- och hälsoskyddsområdet ökar samtidigt som antalet studenter som söker sig till passande utbildningar minskar. Detta har lett till att förvaltningen har svårt att rekrytera till vissa kärnbefattningar. Förvaltningen har därför ytterligare stärkt samverkan med relevanta utbildningsinstitutioner. Förvaltningen är delaktig i Stockholms universitets programråd och för dialog om utbildningsinnehåll och praktikarbete för att stärka övergången från studier till arbete genom att studenterna får praktisk erfarenhet med en ökad arbetslivsanknytning. Även inom vissa specialistområden blir det allt svårare att rekrytera och behålla kritiska kompetenser då efterfrågan på kompetensen är stor på marknaden, både inom näringslivet och inom offentlig sektor. Den stora efterfrågan har också lett till ett högt löneläge som förvaltningen många gånger haft svårt att möta. Att fortsätta arbeta med förvaltningens lönepolitik är avgörande så att lönenivå och löneutveckling blir konkurrenskraftig och marknadsmässig.

Förvaltningens personalomsättning ligger fortsatt på en relativ låg nivå (6,4 procent). Under den kommande treårsperioden står förvaltningen inför vissa pensionsavgångar, varav några av dem innehar kritiska kompetenser. Förvaltningen arbetar kontinuerligt med kompetens-

överföring för att minska sårbarheten vid personalomsättning. Kontinuerligt arbete med att utveckla och förändra arbetssätt pågår parallellt. Vidare bedriver förvaltningen bland annat ett aktivt friskvårdsarbete och arbetar med olika strategier för att öka attraktiviteten till förvaltningens yrkesområden. Förvaltningen har också goda resultat i stadens medarbetarenkät och tämligen låga sjuktal.

Miljöförvaltningen ser inte heller några stora förändringar i det totala antalet anställda de närmaste åren. Viss nyrekrytering kan behövas för att säkerställa relevant kompetens inom prioriterade områden, exempelvis inom avfallsfrågor och arbetet med förorenad mark. Inriktning och omfattning av tillkommande satsningar under programperioden kan komma att påverka nyanställningstakten ytterligare. Tabellen nedan visar utvecklingen av antalet anställda på förvaltningen sedan 2020 samt en bedömning av utvecklingen för 2024 och framåt.

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Tillsvidare- anställda	245	262	256	267	267	269	271	274
Tidsbegränsat anställda	10	13	10	12	10	10	10	10
Summa	255	275	266	277	277	279	281	284

3 Sammanfattande ekonomisk analys

Nämnden har tilldelats en nettobudget på 162,3 mnkr för 2024 (exklusive ansökning om budgetjustering). Sedan 2010 har det skett en succesiv utökning av nettobudgeten hänförligt till nya uppdrag från kommunfullmäktige samt att verksamheter som tidigare var projektfinansierade delvis införlivats i nämndens ordinarie verksamhet (klimatarbete, Energicentrum, Kemikaliecentrum, vattenarbetet och arbete med miljöfordon t.ex.).

Inom nämndens verksamhetsområden finns idag utvecklade och väletablerade verksamheter som har förutsättningar att arbeta effektivt och uppnå önskade resultat. Detta har möjliggjorts inte minst genom temporära satsningar som sedan integrerats permanent i ordinarie kärnverksamhet. Inom tillsynen har processerna effektiviserats och fokus på produktionen är ännu mer tydliga idag. Samordning av tillsynsbesök och bättre uppföljning har höjt tillsynens kvalitet och resulterat i ett tydligt mervärde för stockholmarna.

Finansieringstillskott via den centrala medelsreserven samt extern projektfinansiering har erhållits och möjliggjort uppskalning och ökad utväxling av befintlig verksamhet. Även avfallsfrågor har givits en högre och tydligare prioritet, liksom arbetet med minskad plastanvändning och ökad digitalisering av tillsynsprocesserna. Idag utförs arbetet i större utsträckning av egen personal vilket ger behövd kontinuitet och en uppbyggnad av relevant kompetens som stannar inom organisationen.

I kommunfullmäktiges budget för 2024 erhöles medel för nedanstående områden där finansieringen upphör 2025 respektive 2026. Sammantaget medför detta kostnadsminskningar

om 9,0 mnkr 2025 och ytterligare kostnadsreducering med 2,0 mnkr 2026. Nedan preciseras de områden där finansiering upphör de kommande två åren;

Satsningar som upphör 2025;

- Stärkt arbete med förorenade områden: 3,0 mnkr
- Utredning storskalig återbruksdepå: 1,0 mnkr
- Förstärkning av biologisk mångfald – restaurering: 1,0 mnkr
- Digitalisering för förbättrad service och miljönytta: 1,0 mnkr
- Nya biotopskyddsområden och naturreservat: 1,5 mnkr
- Undersökning miljögifter i vatten, stärkt övervakning av kemikalier samt insatser för stopp av PFAS: 1,5 mnkr

Satsningar som upphör 2026;

- Förstärkning Centrum för cirkularitet - ökat fokus på plast och stora materialflöden: 2,0 mnkr

Förvaltningen konstaterar att flera av de ovannämnda satsningarna, vilka väntas upphöra de kommande två åren, resulterar i aktiviteter med behov av att pågå under flera år eller övergå i permanent verksamhet. Kontinuitet i finansieringen även på längre sikt är därför av stor vikt för att möjliggöra största möjliga miljönytta.

Det är viktigt att understryka att nämndens taxor redan tar i beaktande effektiviseringar inom tillsyns- och kontrollarbetet. Det innebär att det redan tagits hänsyn till rationaliseringar i den mån de finansieras av tillsynsintäkter. Den lagstadgade tillsynsverksamheten är, som nämns ovan, inte fullt ut självfinansierad varpå nämndens nettokostnader ökar i takt med att mer tillsyn behöver utföras när staden och tillsynsbehoven blir större. För att ha möjlighet att upprätthålla en kontinuerligt hög ambitionsnivå inom nämndens samtliga verksamheter krävs därför stadigvarande och långsiktig finansiering.

Som framgår av avsnittet *Tillsynens ekonomi* ovan, ökade förvaltningens kostnader för lokaler i samband med återflytten till Tekniska nämndhuset i april 2022. Lokalhyran 2024 är 16,9 mnkr, därutöver tillkommer relaterade lokalkostnader i form av FM-tjänster (reception-, städ- och lokalservice m.m.) och garageplatser. Ytterligare detaljer finns att ta del av under avsnitt 4, *Lokalförsörjningsplan*. Lokalhyran för 2024 innebär därmed en ökning med drygt 1,4 mnkr jämfört med föregående år och är hänförlig till borttagandet av den hyresrabatt som förvaltningen tidigare åtnjutit, detta eftersom Tekniska nämndhuset nu är färdigrenoverat. En tredjedel av kostnadsökningen (dvs. cirka 0,5 mnkr per år) anses möjlig att finansieras via taxan och ökade tillsynsintäkter. Om- eller nedprioritering, vid sidan av ordinarie effektivisering, av verksamhetsområden behöver sannolikt ske för att möta resterande del av lokalkostnadspåslaget. Både tillsynsrelaterad och ej tillsynsrelaterad verksamhet kommer behöva bli föremål för översyn.

Ökningen av lokalkostnaderna får även en negativ påverkan på förvaltningens självfinansieringsgrad i den bemärkelsen att inte all tillsyn är debiterbar. Trots ökade lokalkostnader och införande av efterhandsdebitering inom livsmedelskontrollen, som ökar

graden av administration och kräver fortsatta omställnings- och anpassningskostnader, eftersträvar förvaltningen att bibehålla den höga självfinansieringsgraden. Det bör dock poängteras att efterhandsdebiteringen fyllt sitt syfte och möjliggjort ökad tydlighet gentemot verksamhetsutövare som nu tydligare kan se sambandet mellan avgiften som debiteras och den kontroll som utförs.

Staden växer vilket ofrånkomligt medför ökad efterfrågan på kontrollinsatser inom båda livsmedelskontrollen och miljöbalkstillsynen. Befolkningsutvecklingen är i regel komplex att prognosticera och har av försiktighets skull inte medräknats i de redovisade tabellerna.

Ett flertal externt finansierade projekt har avslutats under 2023, och fler kommer att avslutas även under 2024. Flera nya ansökningar om extern finansiering är dock planerade och inskickade. Förvaltningen ser att extern finansiering och i synnerhet EU-projektmedel fortsatt kommer att utgöra en viktig del i finansiering av nämndens verksamhet även om det är tydligt att konkurrensen om extern projektfinansiering ökat under senare tid.

Tabellen nedan visar intäkter och kostnader per avdelning utifrån idag kända framtida förutsättningar. Härutöver kan förändringar ske på både kostnads- och intäktsidan som är svårare att förutse samt uppskatta värdet av, och den anledningen tas inte dessa med i estimeringen.

mnkr	VP 2024**	Plan 2025*	Plan 2026*	Plan 2027*
<i>Intäkter</i>				
Luft och klimat	23,8	23,8	23,8	23,8
Livsmedelskontrollen	44,7	44,7	44,7	44,7
Kommunikation	0,0	0,0	0,0	0,0
Miljö- och hälsoskydd	54,5	54,5	54,5	54,5
Stadsmiljö	12,4	12,4	12,4	12,4
Verksamhetsstöd	0,0	0,0	0,0	0,0
Utveckling	0,0	0,0	0,0	0,0
FC, Nämnd, gemensamma kostnader, MSL	1,5	1,5	1,5	1,5
Summa intäkter	137,0	137,0	137,0	137,0
<i>Kostnader</i>				
Luft och klimat	55,1	54,1	52,1	52,1
Livsmedelskontrollen	46,0	46,0	46,0	46,0
Kommunikation	14,8	14,8	14,8	14,8
Miljö- och hälsoskydd	62,6	62,6	62,6	62,6
Stadsmiljö	57,6	50,6	50,6	50,6
Verksamhetsstöd	18,0	18,0	18,0	18,0
Utveckling	5,8	4,8	4,8	4,8
FC, Nämnd, gemensamma kostnader, MSL	39,5	39,5	39,5	39,5

Summa kostnader	299,3	290,3	288,3	288,3
Netto	162,3	153,3	151,3	151,3

** VP 2024 innehåller inte ansökta budgetjusteringar

* Plan 2025-2027 inkluderar inte lönekostnadsökningar, hyreshöjning och eventuella taxejusteringar

3.1 Drift

Nämnden ser idag ett flertal faktorer som kan få inverkan på de ekonomiska förutsättningarna men då prognosticerad omfattning bedöms vara för oviss estimeras inga belopp i beräkningen av plan 2025-2027:

- Som framgår av tabellen ovan minskar förvaltningens kostnader fr.o.m. 2024 i enlighet med att temporära satsningar upphör. Detta påverkar nämnden då flera av dessa satsningar utgör fleråriga åtaganden. Lönekostnadsökningar för de kommande åren är heller inte inräknade, och förvaltningen har inom flera befattningar idag svårt att konkurrera lönemässigt. Om nödvändig finansiering saknas kommer nämnden behöva se över prioriteringsordningen.
- Minskade resurser för utvecklingsinsatser och digitalisering innebär att förvaltningen behöver prioritera hårdare. Detta riskerar i sin tur att leda till en reducerad utvecklingstakt och därigenom skulle önskade effektiviseringar, förenklingar och förbättrad service till stockholmare och verksamhetsutövare utebli.
- Stockholms stad har ett stort antal områden med kartlagda markföreningar. Totalt rör det sig om cirka 3 800 identifierade objekt varav drygt 200 i de högsta två riskklasserna. Hittills har förvaltningen tillsett att dessa har efterbehandlats korrekt i samband med exploatering. Ett stort antal områden är emellertid inte föremål för exploatering och det saknas ofta en verksamhetsutövare som tar på sig arbetet med att kartlägga markföreningarnas utbredning. Förvaltningens proaktiva arbete med egeninitierad tillsyn, ansvarsutredningar, inventering och riskklassificering är viktig för stadens förmåga till stadsutveckling samt för att söka statlig finansiering för ökat åtgärds genomförande. Förvaltningens bedömning är att stor miljönytta kommer kunna åstadkommas om resurser för prioritering finns tillgängliga. Ett förstärkt arbete bedöms kunna bidra till en mer hälsosam miljö för stadens invånare men även öka möjligheten för staden att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten. Arbetet med förorenad mark är därav en viktig del av stadens arbete med ett Giftfritt Stockholm och för att nå framgång behöver arbetet successivt stärkas.
- Förvaltning tar regelbundet fram kunskapsunderlag och åtgärdsförslag för att stärka den biologiska mångfalden. Underlagen används i stadsutvecklingen och är en viktig del i att nå ett kvalitativt arbete med att värna och utveckla den biologiska mångfalden i staden. Arbetet är långsiktigt och kontinuerliga resurser behövs för att fortsatt kunna förse stadens verksamheter med nya och uppdaterade underlag utifrån verksamheternas behov.

- Miljöförvaltningens arbete med miljöövervakning, källspårning och uppströmsarbete gällande PFAS i stadens miljö och verksamheter behöver fortsatt utökas för att möta det fokus som nationella myndigheter samt EU har på spridningen av PFAS och hanteringen av befintlig PFAS-förening. För att arbetet ska kunna bli framgångsrikt krävs långsiktighet, kontinuitet och utökade resurser.
- Med stadens uttalade fokus på upphandling och inköp som ett viktigt verktyg för att nå stadens mål behövs ett samlat arbete för att utveckla upphandlingsverktyget med avseende på hållbarhet. Förvaltningen avsätter idag resurser i ett stort antal kategoriteam inom upphandling med expertstöd till förvaltningars och bolags upphandlingar. Förvaltningen bistår även löpande med direkt stöd till serviceförvaltningens upphandlingsenhet. Med den kommande klimathandlingsplanen ökar fokus på stadens inköps- och upphandlingsåtgärder och efterfrågan på stöd från förvaltningens kompetens bedöms öka när klimathandlingsplanen antagits.
- För att kunna utöka tillsynen inom det prioriterade området förorenad mark och driva ärenden om sanering av mark på ett effektivt vis erfordras att handläggare avsätter mer tid för dessa ärenden. Den tillkommande tiden är inte debiterbar, och vidare behöver nyttjandet av konsulter öka för att slutföra ansvarsutredningar. För att klara denna höjda ambitionsnivå behövs fortsatta satsningar.
- Inom projekt- och programverksamheten sker också förändringar som kan få ekonomisk betydelse. Det finns pågående projekt som avslutas under 2024 och de kommande åren. Nämnden skickar kontinuerligt in ansökningar för nya projekt och planerar att söka ytterligare externfinansiering kommande år. Men då konkurrensen om extern finansiering har ökat, inte minst när det gäller EU-bidrag, finns det en överhängande risk att inte nå tillräcklig finansiering genom enkom externa bidrag. Om inte ytterligare extern finansiering beviljas så kommer det att innebära ett signifikant bortfall i externa intäkter 2025 jämfört med 2024. De projekt som avslutas har delvis finansierat verksamhet som tidigare var helt finansierad via ramanslag. Ambitionen är att försöka balansera eventuella intäktsbortfall genom ansökan om extern finansiering av nya projekt samt genom kostnadsminskningar. Det skulle kunna föranleda ett nödgat behov av besparingsåtgärder så som sänkt ambitionsnivå inom vissa områden.

3.2 Investeringar

Utbyte av gamla mätinstrument för luftmätning behöver fortsatt hållas på en rimlig nivå. Fortsatta investeringar i nytt system för datakommunikation genomförs under de nästkommande åren. Detta görs för att minska risken för mätdatabortfall och därmed höja driftsäkerheten. På sikt förväntas det även minska driftkostnaden. Förvaltningen anser dock att det är möjligt att genomföra ovanstående investeringar inom ramen för nuvarande investeringsbudget. Även utbytestakten av äldre instrument bedöms fortsatt vara hållbar.

3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)

Miljöförvaltningen bedriver inga driftprojekt enligt stadens definition, d.v.s. projekt där kostnaderna bedöms överstiga 50 mnkr och som har en betydande påverkan på stadens ekonomi eller som berör frågor av strategisk vikt.

4 Lokalförsörjningsplan

Miljö- och hälsoskyddsnämndens lokalförsörjningsplan följer den disposition som föreskrivs i stadsledningskontorets anvisningar.

4.1 Sammanfattning

Lokalförsörjningsplanen är ett styrdokument för respektive nämnds kort- och långsiktiga arbete med lokalplanering där nämndens totala behov av lokaler och planerade förändringar sammanställs. Nämndernas lokalförsörjningsplaner aggregeras till stadens övergripande lokalresursplan som årligen föreläggs kommunstyrelsen.

Miljöförvaltningen flyttade 2022 tillbaka till nyrenoverade lokaler i Tekniska nämndhuset, och delar nu kontorslokaler med bland andra de övriga tekniska förvaltningarna. Enligt beslut i fullmäktige ska förvaltningen fortsatt vara lokaliserad till Tekniska nämndhuset under överskådlig tid.

Inga ökning av hyreskostnaderna, utöver normal årlig indexuppräknings, förväntas inom den kommande tioårsperioden.

4.2 Planeringsförutsättningar

Lokalerna i nya Tekniska nämndhuset är huvudsakligen inredda som flexkontor, det vill säga utan personliga platser. På detta sätt kan lokalerna lättare möta förändringar i personalstyrkan, och det finns även en större flexibilitet att dela på ytor mellan förvaltningarna i huset. Miljöförvaltningen ser därför inga behov av större förändringar under planeringsperioden.

4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Lokalkostnaden för förvaltningen är cirka 16,9 mnkr för 2024. Inga ökning, utöver normal årlig indexuppräknings, förväntas inom den kommande tioårsperioden.

Till detta kommer kostnader för gemensamma FM-tjänster (reception, städ, lokalservice etc.) på 3,4 mnkr/år, hyra för garageplatser 0,4 mnkr/år samt tilläggshyra för möbler etc. under perioden 2023-2033 på 1,0 mnkr/år.

Liksom tidigare finansieras hyreskostnaderna av intäkter för utförd tillsverksamhet samt av befintlig rambudget.

4.4 Samverkan

Miljöförvaltningen delar kontorslokaler med framför allt de övriga tekniska förvaltningar i Tekniska nämndhuset, vilket bland annat innebär att gemensamma kostnader för städning, reception, mötesrum mm delas mellan förvaltningarna.

4.5 Lokalplanering - ej pedagogisk verksamhet

4.5.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering

Miljöförvaltningen flyttade 2022 tillbaka till nyrenoverade lokaler i Tekniska nämndhuset. De nya lokalerna uppfyller förvaltningens behov väl, och det finns för närvarande inga planer på att byta lokaler eller förändra den förhyrda ytan.

4.5.2 Nuläge 31 januari 2024

Miljöförvaltningen har sina lokaler i Tekniska nämndhuset, tillsammans med de övriga tekniska förvaltningarna.

4.5.3 Planering av lokaler för år 2025-2032 (första planeringsperioden)

Inga förändringar är planerade under planeringsperioden.

4.5.4 Planering för lokaler år 2033-2045 (andra planeringsperioden)

Inga förändringar är planerade under planeringsperioden.

5 Övriga redovisningar

5.1 Medborgarbudget och medborgarinflytande

Involvering av stockholmarna och samverkan med lokala aktörer kommer att vara en förutsättning för att nå stadens ambitiösa klimatmål, inte minst målet om halverade konsumtionsutsläpp till 2030. EU har godkänt finansiering för projektet ”Stockholm Pilot City for Climate & Health: Building Capacity to Scale” - *Scale Stockholm*, som ska utveckla omställningsarenor – d.v.s. lokala forum för klimat och hälsa – i fem geografiska områden i staden 2024-2026. Genom att öka delaktigheten lokalt med invånare, föreningar och näringsliv ska gemensamt utvalda åtgärder tas fram och genomföras för att underlätta omställningen och utveckla medborgardialog. Samverkan med invånare och näringsliv kommer behöva fortsätta efter projektperioden 2026 fram till 2030 för att etablera stadens lokala arbete med delaktighet och involvera fler lokala aktörer i omställningen så att de kan bidra till att stadens klimatmål.

Inom ramen för det EU-finansierade projektet Shared Green Deal har förvaltningen också arbetat med dialog med medborgare i studiecirkelformat kring biologisk mångfald. Fortsatt

samverkan med stadsdelsförvaltningar samt naturskolan är viktigt för att bygga vidare på arbetet.

Miljöförvaltningen har också för avsikt att stötta stadsdelsnämnder och andra investerande nämnder vid genomförande av medborgarbudget, genom att föreslå olika lämpliga åtgärder inom nämndens expertområden.